

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 363/2023-41

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] zastúpených JUDr. Ingrid Čvirkovou, advokátkou, Levočská 866, Poprad, proti postupu a uzneseniu Okresného súdu Poprad č. k. 7C/64/2007-642 z 10. mája 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Okresného súdu Poprad č. k. 7C/64/2007-642 z 10. mája 2023 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Okresného súdu Poprad č. k. 7C/64/2007-642 z 10. mája 2023 **zrušuje a vec mu vracia** na ďalšie konanie.
3. Okresný súd Poprad **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania **442,38 eur** a tieto zaplatiť ich právnej zástupkyňi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 28. júna 2023 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením o výške náhrady trov konania v civilnom spore, ktoré žiadajú zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

II.

2. Žalobcovia žalobou z marca 2007 žiadali určiť vlastnícke právo k pozemku v [REDAKOVANÉ]. Tvrdili, že ho spolu s inými pozemkami nadobudli dedičstvom (jeho hodnota bola osvedčením o dedičstve z roku 1999 určená na 6 526 Sk). Žalovaná obchodná spoločnosť sa bránila tým, že pozemok spolu s inými pozemkami nadobudla kúpou od obce v roku 2002 (za 20 Sk za m²). Počas sporu bol pozemok prevedený na poručiťľa sťažovateľov, ktorí ho po ňom zdedili. Až 24. februára 2023 bolo právoplatne určené, že žalobcovia sú spoluvlastníci pozemku – zastavanej plochy s výmerou 3 574 m². Preto aj žalobcom bola proti žalovaným priznaná náhrada trov konania.

3. Žalobcovia si náhradu trov konania vyčíslili z hodnoty pozemku 183 000 eur (51,20 eur/m²) podľa na tieto účely v marci 2023 vypracovaného znaleckého posudku, ktorý vychádzal z toho, že pozemok je v lokalite výstavby rodinných a rekreačných domov. Uznesením vyššieho súdneho úradníka zo 14. marca 2023 okresný súd určil výšku náhrady trov právneho zastúpenia žalobcov na 4 018,48 eur. Nestotožnil sa s nimi v tom, že pri odmene sa má postupovať podľa § 10 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „advokátska tarifa“), ale podľa § 11 ods. 1 písm. a) advokátskej tarify základná sadzba tarifnej odmeny predstavuje 1/13 výpočtového základu. Zvýraznil, že žalobcovia takto trovy konania vyčíslili ešte v podaní z júla 2016 a už zo žaloby bol takto vyrubený súdny poplatok.

4. Proti tomu podali žalobcovia sťažnosť. Vychádzali z toho, že predmet sporu je oceníteľný, a preto treba výšku základnej sadzby určiť podľa § 10 ods. 2 advokátskej tarify z hodnoty pozemku. Odkázali na rozhodnutie ústavného súdu č. k. I. ÚS 84/2020. Namietli použitie rozhodnutia najvyššieho súdu č. k. 2MCdo/18/2008, ktoré sa vzťahovalo na spor o neplatnosť kúpnej zmluvy. K tomu sa sťažovatelia vyjadrili tak, že uznesenie vyššieho súdneho úradníka je správne. Doplnili, že spor začal ešte v roku 2007, keď bol pozemok evidovaný ako orná pôda a mal inú hodnotu. Hoci sa do skončenia sporu zhodnotil, nemožno vychádzať zo znaleckého posudku z roku 2023, keďže podľa § 10 ods. 2 advokátskej tarify sa odmena určuje z ceny pri začatí poskytovania právnej služby. Žalobcovia s tým nesúhlasili a predložili druhý znalecký posudok, podľa ktorého hodnota pozemku v roku 2007 bola 110 000 eur. Zodpovedajúc tomu žiadali náhradu trov právneho zastúpenia 37 441,09 eur.

5. Okresný súd vyjadrenie žalobcov s druhým znaleckým posudkom sťažovateľom nedoručil a ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením výšku trov ich právneho zastúpenia určil na 37 441,09 eur za 23 nespochybných úkonov právnej služby. Poukázal na judikatúru, podľa ktorej určenie vlastníckeho práva k pozemku je oceníteľný predmet konania, a preto sa odmena určí podľa § 10 ods. 2, a nie podľa § 11 ods. 1 advokátskej tarify. Vychádzal z hodnoty pozemku 110 000 eur, a preto základná sadzba za jeden úkon právnej služby predstavuje 1 614 eur.

III.

6. Sťažovatelia porušenie ústavných práv identifikujú v tom, že druhý znalecký posudok žalobcov s ocenením pozemku k roku 2007 na 110 000 eur im nebol doručený a získali ho až po rozhodnutí,

ktoré namietajú ústavnou sťažnosťou. Z toho vyvodzujú, že im bola odopretá možnosť obrany proti tomuto dôkazu, a teda došlo k porušeniu princípov kontradiktórnosti a rovnosti strán.

7. Ďalej poukazujú na to, že hodnota pozemku bola určená na začiatku sporu tak, že žalobcovia zaplatili zo žaloby podľa položky 1a) sadzobníka súdnych poplatkov súdny poplatok 1 128 Sk, čo zodpovedá hodnote pozemku 624 eur, a za odvolania v roku 2011 a 2019 bol vyrubený súdny poplatok podľa položky 1b) sadzobníka súdnych poplatkov len 99,50 eur, teda ako vo veci, v ktorej nemožno predmet konania oceniť. Podľa sťažovateľov okresný súd predmet sporu ocenil najprv na 624 eur, no potom ho považoval za neocenieľný a v rozpore s tým odmenu za úkon právnej služby určil zo 110 000 eur. Poukazujú na to, že žalobcovia si v podaní z júla 2016 vyčíslili odmenu podľa § 11 ods. 1 písm. a) advokátskej tarify a pri čiastočnom zastavení konania voči popri nim ďalšiemu žalovanému bola odmena určená tiež podľa § 11 ods. 1 písm. a) advokátskej tarify. Ďalej poukazujú na to, že pozemok bol v evidencii E katastra vedený ako orná pôda a v evidencii C ako zastavaná plocha, no zvýšenie jeho hodnoty bolo výlučne pre investície ich právneho predchodcu.

8. Podľa sťažovateľov okresný súd rozhodol v rozpore s predchádzajúcimi uzneseniami, hoci nimi bol podľa § 237 ods. 1 Civilného sporového poriadku viazaný. Preto je jeho rozhodnutie o výške náhrady arbitrárne. Ak by vedeli o takomto prístupe pri určení náhrady trov, podriadili by tomu svoje úkony v spore. Okrem toho sa žalobcovia v spore dali zastúpiť až v roku 2008, a nie v roku 2007, ku ktorému bol pozemok ocenený znaleckým posudkom žalobcov.

9. Okresný súd ústavnú sťažnosť interpretoval tak, že sťažovatelia namietajú priznanú výšku trov konania. Zvýrazňuje, že sťažovatelia sa mohli vyjadriť k sťažnosti žalobcov, ktorí navrhli vychádzať z hodnoty pozemku určenej podľa znaleckého posudku, a preto nedošlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podľa okresného súdu v konaní o výške náhrady trov konania nemožno vykonávať ďalšie dokazovanie, napr. preskúmať znalecký posudok tak, aby sa konanie o tejto akcesorickej otázke neúmerne predlžovalo. Z toho dôvodu, ale aj preto, že namietané uznesenie sa vysporiadalo s druhým znaleckým posudkom, nebol dôvod, aby bol doručený na vyjadrenie sťažovateľom. Okresný súd odmieta argumentáciu sťažovateľov odvodenú od výšky vyrubenej súdneho poplatku, keďže zákon o súdnych poplatkoch je samostatná úprava, ktorá sa počas konania zmenila.

10. Žalobcovia, v konaní o ústavnej sťažnosti zúčastnené osoby, sa k ústavnej sťažnosti vyjadrili tak, že uznesenie považujú za správne. Poukázali na rozhodnutia ústavného súdu o správnosti záveru okresného súdu o tom, že základná sadzba tarifnej odmeny sa určí z hodnoty pozemku.

IV.

11. Rozhodovacia činnosť ústavného súdu vo vzťahu k rozhodnutiam civilných súdov o náhrade trov konania vychádza z toho, že skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00). Na tento výklad nadväzuje rozhodovacia činnosť ústavného súdu, ktorá zdôrazňuje jeho zdržanlivosť k výkladu zákonného práva o náhrade trov konania, keďže táto problematika má akcesorickejšiu povahu. K zrušeniu rozhodnutia o trovách konania sa treba uchýľovať iba výnimočne pri zistení extrémneho zásahu do základného práva

(II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011). I pri preskúmaní rozhodnutí o náhrade trov konania v civilnom spore možno vychádzať z toho, že protiústavné sú také rozhodnutia, odôvodnenie ktorých je úplne odchylné od veci samej alebo extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06). Rovnako o takýto stav ide aj vtedy, ak závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu (I. ÚS 13/00, I. ÚS 115/02, I. ÚS 139/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06, I. ÚS 382/06, I. ÚS 88/07). Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že rozhodnutie vnútroštátneho súdu možno považovať za svojvoľné a také, ktoré narúša spravodlivosť konania, iba v prípade, ak sú v ňom vyjadrené dôvody založené na zjavnej skutkovej alebo právnej chybe vnútroštátneho súdu, dôsledkom čoho došlo k odopretiu spravodlivosti (Moreira Ferreira, bod 85; Navalnyy a Ofitserov proti Rusku z 23. 2. 2016, sťažnosti č. 46632/13 a č. 28671/14, bod 119).

12. V ústavnej sťažnosti ide o výklad dvoch noriem advokátskej tarify, paradoxne len vyhlášky. Prvá je všeobecná: základná sadzba tarifnej hodnoty sa určí podľa ceny veci alebo práva (§ 10 ods. 1 a 2 advokátskej tarify) a druhá je osobitná: základná sadzba tarifnej odmeny je 1/13 výpočtového základu, ak nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch, alebo ju možno zistiť len s nepomernými ťažkosťami [§ 11 ods. 1 písm. a) advokátskej tarify]. Odpoveď na otázku, ktoré z pravidiel sa má použiť, súvisí s tým, či vlastnícke právo k pozemku má svoju cenu alebo ho nie je možné vyjadriť v peniazoch, respektíve, či jeho hodnotu možno zistiť len s nepomernými ťažkosťami. Nepochybné je, že v spore od začiatku išlo o určenie vlastníckeho práva k pozemku. Rovnako je nepochybné, že hodnotu pozemku možno určiť. Preto záver okresného súdu v žiadnom prípade nemožno považovať za mylný.

13. Proti tomu neobstojí ani argumentácia sťažovateľov o tom, že súdny poplatok za žalobu bol zaplatený podľa položky 1 písm. a) sadzobníka súdnych poplatkov, teda z hodnoty pozemku a následne poplatky za odvolania podľa položky 1 písm. b) sadzobníka, teda v paušálne určených 99,50 eur. K tomu došlo v dôsledku zmeny zákona o súdnych poplatkoch, ktorý v spoločnej poznámke k položkám 1 a 2 sadzobníka v čase podania žaloby stanovoval, že ak ide o určenie vlastníctva, poplatok sa vyrubí z ceny predmetu, ku ktorému sa má vlastníctvo určiť. Od novely zákona o súdnych poplatkoch účinnnej od polovice roka 2007 (zákon č. 273/2007 Z. z.) však spoločná poznámka k položke 1 sadzobníka stanovuje, že z návrhu o určenie, či tu právny vzťah alebo právo je, alebo nie je, sa poplatok vyberie rovnako ako pri nemožnosti ocenenia predmetu konania, teda v paušálnych 99,50 eur. Zmena v určení súdneho poplatku nie je okolnosťou, z ktorej by bolo možné vyvodiť platný argument pre určenie základnej sadzby tarifnej odmeny, ktorá bola bez zmeny upravená v advokátskej tarife.

14. Sťažovatelia však okrem tejto otázky namietajú aj spôsob, akým bola určená hodnota pozemku. Jednak argumentujú tým, že hodnota pozemku už bola procesne určená v roku 2007, keď okresný súd vyrobil súdny poplatok z hodnoty pozemku, ktorú stanovil na 624 eur. Okrem toho zdôrazňujú, že im nebol doručený druhý posudok žalobcov. Podstata týchto argumentov spočíva v tom, že rozhodnutie o náhrade trov konania nemá len svoju právnu, ale aj skutkovú stránku, ktorá spočíva v hodnote pozemku. Táto okolnosť však v priebehu sporu nebola dokazovaná, keďže pre rozhodnutie o určení vlastníckeho práva bola celkom bez významu. Argumentácia sťažovateľov smeruje k tomu, že hodnota pozemku nebola určená správne nielen preto, že sa vychádzalo z nesprávneho ustanovenia advokátskej tarify, ale aj z nesprávnej hodnoty pozemku. Okresný súd

sa teda podľa sťažovateľov dopustil aj skutkového omylu v dôsledku toho, že ich opomenul konfrontovať s novým tvrdením a dôkazom sťažovateľov o hodnote pozemku k roku 2007.

15. V priebehu civilného procesu súd nezisťuje len skutočnosti potrebné na rozhodnutie vo veci samej, ale aj skutočnosti, ktoré sú nevyhnutné na procesné postupy a rozhodnutia. Takouto skutočnosťou bola aj hodnota sporného pozemku v čase začatia sporu, teda skôr v čase, keď advokát začal žalobcom poskytovať právne služby. Pri vyrubení súdneho poplatku v roku 2007 okresný súd celkom neznámym spôsobom dospel k záveru, že cena sporných pozemkov bola 624 eur, keďže súdny poplatok v sadzbe 6 % určil na približne 37,50 eur. Druhýkrát okresný súd túto procesnú skutočnosť zisťoval tak, že sa spoľahol na znalecký posudok predložený žalobcami. Z hľadiska posúdenia ústavných práv sťažovateľov však šlo o to, že predložením znaleckého posudku žalobcovia tvrdili a preukazovali procesnú skutočnosť rozhodnú pre posúdenie výšky náhrady trov konania. S týmto tvrdením žalobcov a s predloženým dôkazom však sťažovatelia neboli žiadnym spôsobom konfrontovaní.

16. Okresný súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti uvádza, že v konaní o výške náhrady trov konania nemožno vykonávať ďalšie dokazovanie, napr. preskúmať znalecký posudok tak, aby sa konanie o tejto akcesorickej otázke neúmerne predlžovalo. Tento argument okresného súdu vychádza z jeho vnímania rozhodovania o akcesorickej otázke civilného procesu, v ktorom rozhodujúcim faktorom má byť efektívnosť súdneho rozhodovania. S tým čiastočne možno súhlasiť, no na strane druhej treba zvýrazniť význam tejto otázky pre strany sporu. Je rozdiel, či náhrada trov právneho zastúpenia bude určená z hodnoty pozemku 624 eur, 110 000 eur alebo 183 000 eur. Rozdiel v rádoch tisícov eur pri určení trov právneho zastúpenia vyžaduje v zásade podobný prístup k dokazovaniu ako vo veci samej. To platí osobitne preto, že okresný súd už v spore raz, hoc aj v roku 2007, z procesnej skutočnosti – hodnoty pozemku vyvodil záver smerom k určeniu súdneho poplatku. Zákonná úprava obsiahnutá v Civilnom sporovom poriadku vôbec nerozlišuje medzi dokazovaním skutočností, ktoré sú rozhodné pre vecné alebo procesné závery. Treba súhlasiť s názorom, že na objasnenie zásadných procesných okolností treba podporne využiť pravidlá na všeobecný režim dokazovania (Svoboda, K. Dokazovaní. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 281).

17. V spore sťažovateľov však nebol dodržaný základný štandard dokazovania, ktorý spočíva v možnosti vyjadriť sa k rozhodujúcemu tvrdeniu a dôkazu o ňom. Procesná skutočnosť, že sporný pozemok mal v roku 2007 hodnotu 110 000 eur, vychádzala z tvrdenia žalobcov a nimi predloženého znaleckého posudku. Sťažovatelia s týmto tvrdením a ani s týmto dôkazom neboli pred konečným rozhodnutím súdu o výške náhrady trov žiadnym spôsobom konfrontovaní a v systéme konania pred všeobecnými súdmi im nebolo umožnené tvrdiť a preukazovať inú hodnotu sporného pozemku v rozhodnom čase dávneho roku 2007. Roku, po ktorom trovy právneho zastúpenia žalobcov a sťažovateľov v dôsledku troch zrušení rozsudkov okresného súdu narástli do výšky približne tretiny žalobcami tvrdenej hodnoty pozemku v roku 2007.

18. Súčasťou ústavných práv na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie je aj možnosť ovplyvniť výsledok súdneho konania svojimi vlastnými tvrdeniami o skutočnostiach, ktoré sú pre konečné rozhodnutie sporu určujúce. Táto súčasť uvedených ústavných práv bola sťažovateľom odňatá, keď im nebola daná možnosť vyjadriť sa k tvrdeniu a dôkazu žalobcov o hodnote pozemku v roku 2007. Na tom nemení nič ani to, že sťažovatelia namietali už prvý

posudok žalobcov. Podstatou ich námietky nebola otázka skutková, ale otázka právna, keď žalobcovia v nesprávnom právnom úsudku tvrdili a prvým znaleckým posudkom preukazovali hodnotu pozemku v roku 2023, teda v inom čase a v inom stave, v akom bol tento pozemok na začiatku sporu. Skutková otázka, hoc aj podstatná pre procesné rozhodnutie súdu, však predbieha otázku právnu. A preto nemožnosťou vyjadrenia sťažovateľov ku skutkovej otázke, ktorá bola rozhodná pre procesné, hoc aj akcesorické závery o výške náhrady trov konania, došlo k porušeniu ústavných práv sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu.

19. Vzhľadom na vyslovenie porušenia ústavných práv sťažovateľov bolo rozhodnutie okresného súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) zrušené a vrátené okresnému súdu na ďalšie konanie, v ktorom pred rozhodnutím o výške náhrady trov konania vytvorí priestor na to, aby sa sťažovatelia vyjadrili k tvrdeniu a dôkazu žalobcov o hodnote pozemku.

V.

20. Zistené porušenie základných práv sťažovateľov odôvodňuje to, aby im krajský súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde nahradil trovy konania, ktoré im vznikli právnym zastúpením a ktorých výška bola určená podľa advokátskej tarify, čo za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti 2 x 208,67 eur) spolu s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 12,52 eur) predstavuje 442,38 eur. Nebol dôvod vychádzať z hodnoty priznanej náhrady trov konania tak, ako to nesprávne podľa § 11 ods. 3 advokátskej tarify tvrdili sťažovatelia, keďže otázka posúdenia porušenia základných práv je neoceniteľná.

VI.

21. Ústavný súd opakovane a v množstve svojich rozhodnutí rieši otázku náhrady trov konania v súvislosti s výkladom advokátskej tarify pri určovaní tarifnej hodnoty veci. Na okraj, s ohľadom na to, že konanie o ústavnej sťažnosti nie je len zrkadlom judikatúry, ale aj legislatívy, treba uviesť, že množstvo týchto ústavných sťažností nie je len výsledkom nesprávneho rozhodovania súdov, ale aj nedokonalej právnej úpravy, ktorá je vo vzťahu k určovaniu trov právneho zastúpenia na rozdiel od súdnych poplatkov nastavená tak, že nevedie k predvídateľnosti toho, aká bude náhrada trov právneho zastúpenia po skončení sporu. Príčin tohto stavu je množstvo a prevažne spočívajú v konštrukciách advokátskej tarify, ktorá rovnako ako zákon o súdnych poplatkoch zostala nedotknutá rekodifikáciou civilného procesu z roku 2016. Asi z dôvodu, že šlo o akcesorické, rekodifikácie nehodné témy.

22. Jedným z nedotiahnutých konštruktov je aj určenie tarifnej či poplatkovej hodnoty sporu. Vnímanie tohto konštruktov sa stalo predmetom argumentácie žalobcov a sťažovateľov v konaní o ústavnej sťažnosti. Lahko si možno predstaviť, že ak by žaloba žalobcov bola zamietnutá, tak by s ohľadom na takmer likvidačnú výšku náhrady trov konania sami žalobcovia argumentovali rovnako ako sťažovatelia. Je tomu tak preto, že spôsob určovania tarifnej hodnoty nie je nastavený tak, aby stranám civilného sporu dal konkrétnu a predvídateľnú predstavu o tom, aká bude náhrada trov právneho zastúpenia na konci sporu.

23. Túto predstavu stranám sporu nedáva ani zákon o súdnych poplatkoch, ktorý ešte v roku 2007 upustil od určovania výšky súdneho poplatku z hodnoty veci, o ktorú sa vedie vlastnícky spor. Z čisto ekonomického pohľadu je ťažko odôvodniteľné, že zatiaľ, čo súdny poplatok sa určuje na viac menej symbolických 99,50 eur, základná sadzba tarifnej odmeny môže predstavovať len za jeden úkon právnej služby stovky až tisíce eur. Akoby štát žil v celkom iných podmienkach ako jeho advokáti, či skôr občania, ktorí sú si povinní nahrádzať trovy konania. Ekonomické paradoxy sprevádzali aj určovanie hodnoty sporných pozemkov, a to nielen v čase, ale aj v priestore rôznych verejnoprávnych procesov. Z halierov za meter štvorcový v osvedčení o dedičstve z roku 1999 bolo v roku 2002 pri predaji obcou 20 Sk za meter štvorcový. Znova pri platení súdneho poplatku v roku 2007 sa hodnota pozemku „transformuje“ na pár tisíc korún, aby po rokoch bolo zistené, že v skutočnosti šlo možno o 111 000 eur.

24. V tejto súvislosti možno odkázať na základnú a všeobecnú normu nemeckého zákona (nie podzákonnej vyhlášky) o odmenách advokátok a advokátov (*Gesetz über die Vergütung der Rechtsanwältinnen und Rechtsanwälte*), ktorý v § 23 ods. 1 stanovuje, že pokiaľ sa súdne poplatky určujú z hodnoty, určí sa tarifná hodnota v súdnom konaní podľa predpisov platných pre súdne poplatky. Inak povedané, ak by spor sťažovateľov prebiehal v normatívnom prostredí neďalekého Nemecka, už od roku 2007 by bolo jasné, že tarifná hodnota sporu pre účely náhrady trov právneho zastúpenia predstavuje 624 eur, z ktorých žalobcovia v roku 2007 spokojne zaplatili súdny poplatok 37,50 eur. Jasnými právnymi predpismi zabezpečená právna istota by nepochybne viedla k tomu, že otázku základnej sadzby tarifnej hodnoty z roku 2007 by v roku 2023 nemusel riešiť ústavný súd, keďže celkom na začiatku konania by ju vyriešil okresný súd.

25. Riešenie hodnoty sporu pri určovacích žalobách však všeobecné súdy zaťažovalo nepríjemným, no hlavne zákonom o súdnych poplatkoch jasne neregulovaným postupom. Práve asi to viedlo zákonodarcu k nájdeniu, pre ne ľahšej cesty, keď v polovici roku 2007 bolo stanovené, že súdny poplatok za určovaciu žalobu k akokoľvek hodnotnej veci bude paušálnych 99,50 eur. Čo na tom, že otázka tarifnej hodnoty takéhoto sporu bude o pár rokov predmetom následného akcesorického konania zavŕšeného rozhodnutím ústavného súdu. K tomu treba len parafrázovať z nemeckého zákona o súdnych poplatkoch (*Gerichtskostengesetz*), ktorý stranám sporu na jeho začiatku ukladá, aby v prípade, ak sa nedomáhajú zaplataenia určitej peňažnej čiastky, uviedli hodnotu sporu (§ 61), ktorú následne súd určí uznesením, ktorého správnosť môžu strany namietat na začiatku sporu sťažnosťou (§ 63 ods. 1). Už v tomto konaní možno ustanoviť znalca, pričom náklady spojené s takýmto dokazovaním možno uložiť na náhradu tej strane, ktorá hodnotu sporu neuviedla, uviedla ju nesprávne alebo nedôvodne namietala určenie hodnoty uznesením súdu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. septembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu